

LIKABLE JAPAN

เมืองที่ใช้
ยังงี้ก็ชอบ

เล่าเบื้องหลังการสร้างเมืองน่าอยู่
ที่ใครๆ ก็อยากไปเยี่ยมชม

ปริพันธ์ นำพบสันติ

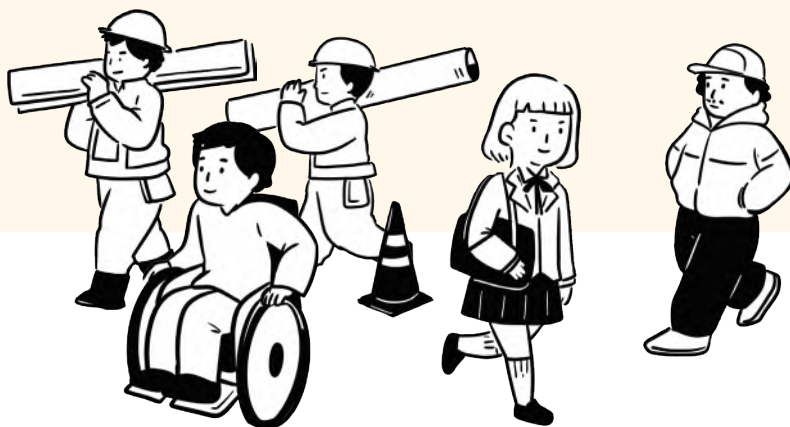
LIKABLE JAPAN

เมืองที่ใช้ ยังไงก็ชอบ

ปริพนธ์ นำพบสันติ

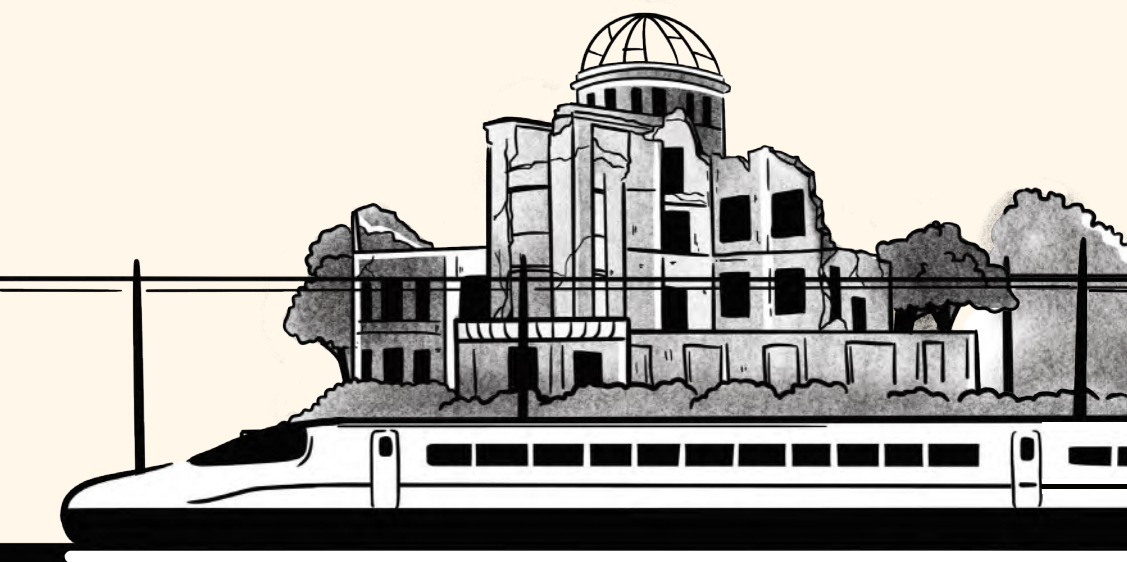
สารบัญ

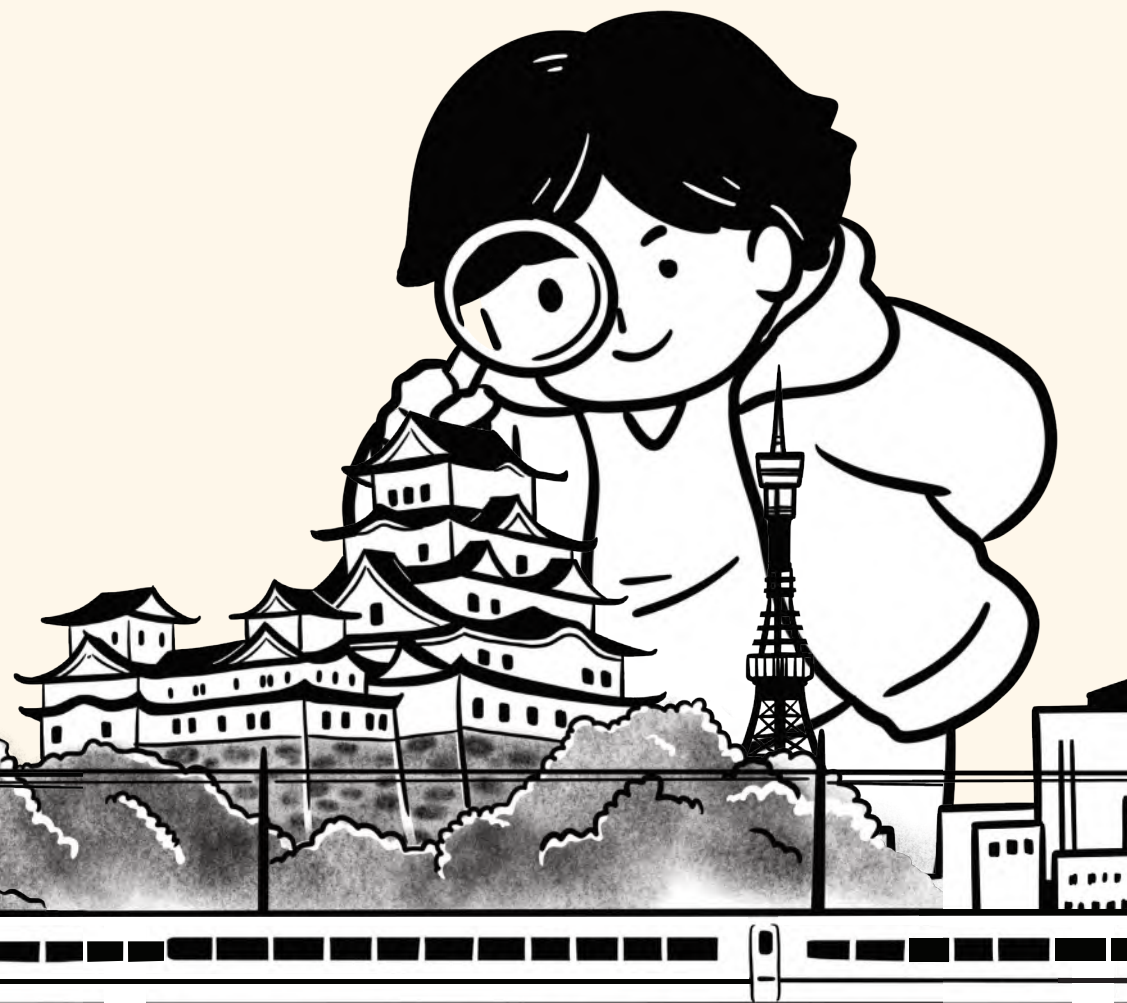

คำนำสำนักพิมพ์	6
คำนิยม	8
คำนำผู้เขียน	10
บทนำ	17
มรดก “Westernization” ในเมืองญี่ปุ่น	21
“Redevelopment” สร้างใหม่ให้ดีกว่า	49
ความเจริญตามแนว “Pacific Belt”	71
สัญญาณไฟคนข้าม	89

“อัศจรรย์ใจกับส้วมญี่ปุ่น”	111
หลงอดีตไปกับ “คิสสะเต็น”	137
โตเกียวไม่มีสลัม... จริงหรือ?	163
ทำไมญี่ปุ่นถึงขับรถได้อย่างปลอดภัย?	175
“เมืองที่เดินได้”	195
ความใส่ใจของเพื่อนร่วมเมือง	229
บทส่งท้าย	251

คำนำสำนักพิมพ์

เมื่อพูดถึง “การพัฒนา” หลายคนคงนึกถึงการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งในทางที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นได้ทั้งการยกระดับคุณภาพหรือแม้แต่การเติมเต็มความขาดพร่องให้สอดคล้องกับบาร์วัดมาตรฐานที่ได้ถูกสร้างเอาไว้

เช่นกันกับการพัฒนาเมืองที่หมายถึงการเปลี่ยนเมืองให้สอดคล้องกับมาตรฐาน เพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ผู้อยู่อาศัย แต่การพัฒนาเมืองไม่ใช่เรื่องเล็กๆ ที่จะสามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างง่ายดายด้วยมือของคนคนเดียว เพราะ “เมือง” คือศูนย์รวมของผู้คนอันหลากหลาย มากไปด้วยผลประโยชน์ที่แตกต่างกันไป การพัฒนาเมืองจึงต้องอาศัยความร่วมมือของหลายภาคส่วน เพื่อออกแบบเมืองที่สามารถโอบรับคนทุกคนเอาไว้ได้

แต่หนทางการพัฒนาเมืองเช่นนั้น แม้จะดูสวยงามและเต็มไปด้วยความหวัง ทว่าในโลกแห่งความเป็นจริงที่เราต้องพบเจออยู่ในทุกวี่วัน การพัฒนาเมืองกลับดูจะไม่ใช่เรื่องของประโยชน์ส่วนรวม เพราะการกำหนดทิศทางการพัฒนาเมืองมักวางอยู่บนผลประโยชน์ของคนเพียงหยิบมือ จนเราอดสงสัยไม่ได้ว่า ยังมีอยู่ไหม การพัฒนาเมืองที่

ไม่ได้ยึดเอาเพียงความเจริญทางเศรษฐกิจเป็นที่ตั้ง แต่มีเรื่องของชีวิต และความเป็นอยู่ที่ดีของ “ผู้คน” อยู่ในสมการ เป็นการพัฒนาเมืองที่ ใช่! ตอบโจทย์ผู้อยู่อาศัยและคนที่แวะเวียนผ่านไปให้สามารถสัมผัส ตัวตนและความใส่ใจที่ปรากฏอยู่ในเมืองได้อย่างแท้จริง

Likable Japan เมืองที่ใช่ ยิ่งไงก็ชอบ กลับมาเติมเต็มเรื่องราว ของเมืองในญี่ปุ่นอีกครั้ง ผ่านมุมมองของ “ไบท์” บริพนธ์ นำพบสันติ นักเล่าเรื่องผู้หลงใหลในเสน่ห์และกลิ่นอายของเมืองแห่งแดนอาทิตย์-อุทัย พร้อมพาผู้อ่านกลับไปสำรวจเบื้องหลังการออกแบบพัฒนาเมือง และเบื้องลึกของรายละเอียดต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในเมือง

ท่องประวัติศาสตร์ “ความฝรั่ง” ในยุคที่ญี่ปุ่นกวาดไลให้ทันสมัย ตะวันตก

สำรวจเบื้องหลังการรื้อถอนทบทิ้งเพื่อ “สร้างใหม่ให้ดีกว่า”
ย้อนรอยพัฒนาการโศกขุภณท์ที่ปฏิวัติโลกแห่งการเข้าห้องน้ำ
แวะพัก ณ ร้านกาแฟโบราณที่อบอุ่นด้วยกลิ่นแห่งกาลเวลา
สอดส่ายสายตาเพื่อมองหาความใส่ใจของเพื่อนร่วมเมือง

และอีกหลากหลายเรื่องราวของความใส่ใจในการออกแบบและ พัฒนาที่ปรากฏให้เห็นอยู่แทบทุกมุมเมือง แล้วคุณจะเข้าใจว่า ทำไม เมืองของญี่ปุ่นจึงกลายเป็นต้นแบบเมืองที่ทั้งล้ำสมัยและน่าหลงใหล เป็นเมืองที่ใช่! ในแบบที่ใครๆ ก็ชอบ

broccoli

คำนิยม

“ทำไมคนญี่ปุ่นถึงทำงานกันเป็นทีมได้ดีจัง?”

“ทำไมคนญี่ปุ่นรักษาความสะอาดจัง?”

“ทำไมคนญี่ปุ่นถึงใส่ใจขนาดนี้?”

ดิฉันจำได้ว่า นี่เป็น 3 คำถามหลักๆ ที่ดิฉันอยากรู้ที่สุด ตอนตัดสินใจไปเรียนที่ญี่ปุ่น

จากวันนั้น ผ่านมา 20 กว่าปีแล้ว ดิฉันก็คิดเองว่าที่คนญี่ปุ่นร่วมมือร่วมใจกัน ใส่ใจในรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ คงมาจากวัฒนธรรมและการศึกษานั้นแหละ

แต่เมื่อได้อ่านหนังสือเล่มนี้ ดิฉันได้พบว่า ดิฉันลืมปัจจัยสำคัญอย่างการออกแบบเมืองและการออกแบบโครงสร้างไปเสียสนิท

ใครจะนึกว่า คนญี่ปุ่นรวมตัวกันสร้าง “สมาคมห้องน้ำญี่ปุ่น” (Japan Toilet Association) เพื่อผลักดันให้ห้องน้ำตามแหล่งสาธารณะ ไร้สิ่งกีดขวาง

เวลาบริษัทก่อสร้างเจ้าใหญ่จะสร้างเมือง มีการก่อตั้ง “Council of Redeveloping Cities” ขึ้นมา เพื่อพูดคุยหารือกับเจ้าของที่ดิน มากกว่า 300 คน รัฐบาลท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญ องค์กรที่ฟื้นฟูเมือง กว่า จะสร้างตึกบางตึกขึ้นมา จึงกินเวลาถึง 17 ปี! แต่ก็ทำให้ชาวเมือง ยอมรับและภาคภูมิใจในตึกนั้นๆ ได้

นี่คือสิ่งที่พวกเราคนไทยไม่ค่อยรู้เกี่ยวกับญี่ปุ่น

หนังสือเล่มนี้จะทำให้คนที่เดินทางไปญี่ปุ่นมองเห็นเมืองได้ลึกขึ้น เห็นความเชื่อมโยงมากขึ้น

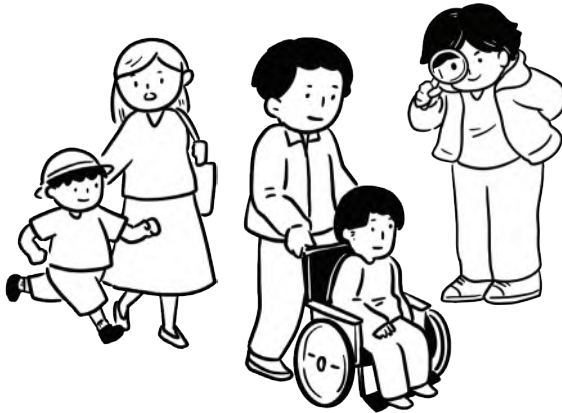
ส่วนใครที่ทำงานด้านการพัฒนาเมือง ทั้งรัฐบาลและเอกชน น่าจะได้อ่านคัมภีร์การสร้างเมืองที่เข้าใจง่ายที่สุดและเห็นภาพที่สุดเล่มหนึ่งเลยทีเดียว

ดิฉันอ่านหนังสือเล่มนี้ก่อนจะเดินทางไปโอซาก้าในอีก 3 วันข้างหน้า

ชักจะตื่นเต้นกับการ “เห็น” เมืองเดิมในมุมใหม่แล้วสิ

ดร. กฤตินี เพิ่มทรัพย์
(เกตุวดี Marumura)

คำนำผู้เขียน

เช้าตรู่วันอังคารที่ 20 สิงหาคม 2024 มันเป็นเช้าอันแสนธรรมดา
อีกวันหนึ่งที่ผมเริ่มต้นวันในโหมดออโตไพลอต แต่แล้วก็มีเสียงแจ้ง
เตือนที่สะกิดปลุกผมให้ตื่นจากภวังค์ของความจำเจธรรมดาอันเสีย

“คุณโบ๊ทครับ ต้นฉบับผ่านพิจารณาแล้ว... ลุยทำได้เลย!”

บ.ก. คุณชัน (คุณปิยวัฒน์ สีแดงสุก) ทักมาบอกว่าต้นฉบับ
หนังสือเล่มที่ 3 ของผมผ่านการพิจารณาแล้ว สามารถลุยเนื้อหา
ทั้งหมดได้เลย

แต่ละวันที่ผ่านไปนับจากนั้น ไม่มีวันไหนอีกเลยที่เป็นวันธรรมดา ผมง่วนอยู่กับการออกเดินทางค้นหาข้อมูล ปะติดปะต่อความคิด พุดคุยรับฟังเรื่องราวจากผู้คน เป็นความรู้สึกเผลอแว่ที่วนกลับมาทุกๆ 1-2 ปี เมื่อถึงเวลาต้องกลับมาซ้ำๆ เขียนๆ อีกครั้ง... แต่เป็นเผลอแว่ที่มีความสุขทุกครั้งจริงๆ

ย้อนกลับไปช่วงเริ่มต้นของหนังสือเล่มที่ 2 *Lovable Japan เมืองนี้ที่(คน)รัก* ผมรับรู้แล้วว่าหนังสือชุดนี้จะกลายเป็นซีรีส์ไตรภาค ที่ต้องมีภาคจบ และ *Likable Japan เมืองที่ใช่ ยังไงก็ชอบ* ที่อยู่ในมือของทุกคนตอนนี้ก็คือหนังสือเล่มจบของซีรีส์ แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงในระหว่างกระบวนการบ้าง แต่ผมก็รู้สึกสบายใจ & ดีใจที่ในช่วงหลังได้ บ.ก. คุณพีท มาเทกแคร์ ช่วยเกลาความคิดและรับฟังไอเดียที่ สะเปะสะปะ (แต่ไม่รู้ว่าจะดีใจด้วยหรือเปล่านะ เพราะต้องรับสายโทรศัพท์จากผมบ่อยเหลือเกิน ฮ่าๆ)

และที่ดีใจจนสะอึกสะอื้นเลยคือ พีเกด (ดร. กฤตินี เพิ่มทรัพย์) หรือที่หลายคนอาจรู้จักในชื่อ “เกตุวดี Marumura” ซึ่งให้ความกรุณาตอบรับคำขอมาเขียนคำนิยมให้กับหนังสือเล่มนี้ ถือเป็นเกียรติของผมมากๆ ในฐานะที่ติดตามผลงานพีเกดมาเป็นสิบๆ ปี พีเกดเป็นคนที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวของญี่ปุ่นได้อย่างน่ามหัศจรรย์ อ่านแล้วอบอุ่นใจทุกครั้ง เป็นนักสร้างพลังบวกในเรื่องญี่ปุ่นที่สังคมเราต้องการอย่างยิ่ง

สำหรับหนังสือเล่มจบนี้มีทั้งหมด 10 บทด้วยกัน ชวนเตะตาด้วยรูปภาพประกอบที่จะมาอำนวยความสะดวกทุกคนให้นึกภาพตามได้ง่ายขึ้น มาพร้อมคอนเซปต์เดิมคือเป็นรูปภาพที่ผมถ่ายเองกับมือทุกรูป โดยเนื้อหาเล่มนี้จะมีความชัดเจนในตัวเองมากกว่าเดิม เนื้อหาไม่ได้มีความปะติดปะต่อกัน ทำให้สามารถอ่านแยกเป็นบทๆ ได้เลย แต่เมื่ออ่านไปเรื่อยๆ คุณอาจแปลกใจที่พบว่า เรื่องราวที่ปรากฏในเล่มนี้กลับมีความร้อยเรียงเชื่อมโยงกันอย่างน่าประหลาด

มาถึงเรื่องชื่อหนังสือ เชื่อว่าผู้อ่านหลายคนน่าจะมองบนพลางคิดในใจว่า เอาอีกแล้วหรือ ชื่อที่ขึ้นต้นด้วยตัว “L” อีกแล้วบล่าๆ ตามด้วย “-able Japan” ตามสูตรมุขเดิมเสมือนว่าจะใช้ยัณลูกบวชแต่ที่เป็นแบบนี้ เนื่องจากผมและทางสำนักพิมพ์ broccoli ต้องการคุมธีมหนังสือซีรีส์นี้ให้เป็นชุดเดียวกัน แพทเทิร์นการตั้งชื่อจึงต้องล้อตามกันไปด้วย

ตอนทำหนังสือเล่มแรก *Livable Japan* ใส่ใจไว้ในเมือง ผมยังพอมีคำสำรองอย่าง “Lovable” อยู่ในหัวเผื่อไว้ใช้ในอนาคต จนออกมาเป็นหนังสือเล่มต่ออย่าง *Lovable Japan เมืองนี้ที่(คน)รัก* แต่พอใช้ไปหมดแล้ว สารภาพตามตรงว่าผมไม่เหลือคำไหนให้ใช้อีก ผลลัพธ์จึงออกมาเป็น “Likable” อย่างที่เห็น

ทั้งนี้ แม้จะเป็นคำที่ฟังแล้วเบาหวิว ดูไม่ทรงพลังเท่าคำก่อนๆ แต่มันกลับเป็นคำที่สามารถถ่ายทอดความรู้สึก “ชอบ” เวลาใครต่อ

ใครไปเที่ยวญี่ปุ่นแบบตรงไปตรงมาได้อย่างดีเยี่ยม เป็นอารมณ์ความรู้สึกเรียบง่ายที่ไม่ต้องการคำอธิบายใดๆ อีกต่อไป

หนังสือเล่มนี้จึงจะมาบอกเล่าองค์ประกอบของเมืองญี่ปุ่นทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลังที่ทำให้ใครหลายคน “ชอบ” เวลาไปเยือน ใครจะรู้ พออ่านจบแล้วคุณอาจจะชอบญี่ปุ่นมากกว่าเดิม... จนหยุดไม่ได้

เอนจอยครับ...

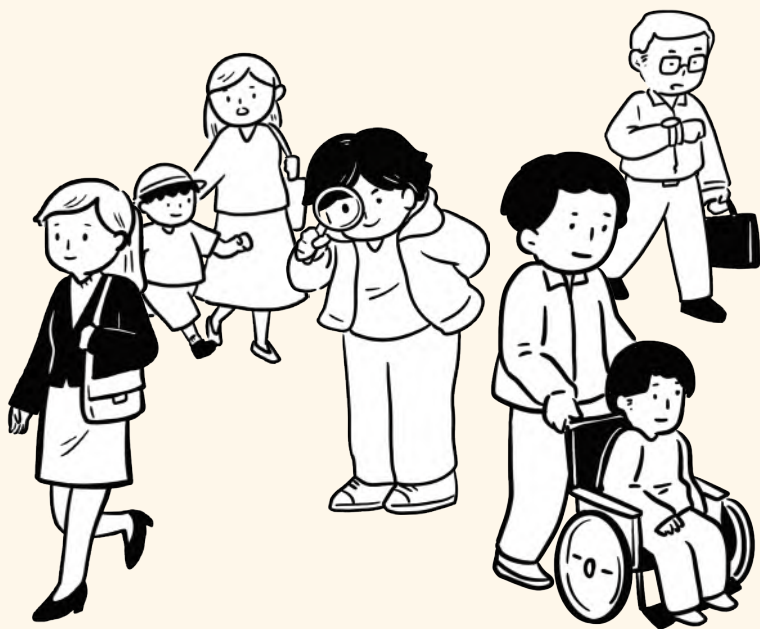

LIKABLE JAPAN

เมืองที่ใช้ ยังไงก็ชอบ

ปริพนธ์ นำพบสันติ

ບຸກຄົນ

“ทำไมถึงชอบ(ไปเที่ยว)ญี่ปุ่น?”

เป็นคำถามง่ายๆ ที่เราอาจไม่รู้จะบรรยายออกมาเป็นคำพูด
อย่างไร แต่แค่รู้สึกว่ญี่ปุ่นเป็นเมืองที่ใช่!

หลากหลายเมืองในญี่ปุ่นได้โปรยเสน่ห์ให้เราหลงใหล ช่างถูก
จริต และชวนติดใจ จนไม่ต้องสรรหาคำบรรยายใดๆ นอกเสียจาก...
ก็แค่ “ชอบ” เป็นเมืองที่เราสามารถกลับไปบ่อยๆ ได้โดยไม่ต้องคิด
อะไรให้มากความ

หากแต่... การจะสร้างเมืองและสังคมให้ออกมาแบบนี้ได้นั้น
ย่อมผ่านกระบวนการคิดมาอย่างแยบยล ที่สั่งสมกระบวนการออกแบบ
และพัฒนาข้ามผ่านยุคผ่านสมัยมาอย่างยาวนาน

หนังสือที่อยู่ในมือของทุกคนเล่มนี้จะมาแกะปริศนาตรงหน้าให้
คุณผู้อ่านเห็นภาพใหญ่ของกลไกการพัฒนาเมืองญี่ปุ่น เจาะลึกเสน่ห์
ปลีกย่อยที่อยู่รอบตัวในชีวิตประจำวัน จนไปถึงปฏิสัมพันธ์ของชีวิต
ผู้คนในเมืองที่หล่อหลอมให้เมืองกลายเป็นเมืองแบบนี้

เป็นเมืองที่ใช่... ยังไงก็ชอบ

01

มรดก

“Westernization”
ในเมืองญี่ปุ่น

เบื้องหน้าของผมคือทัศนียภาพอันวิจิตรที่
งดงามตามธรรมชาติของย่านฮิงาชิชายะ (Higashi
Chaya) แหล่งท่องเที่ยวแลนมาร์กย่านเมืองเก่า
ของเมืองคานาซาวะ (Kanazawa) เป็นมุมมองเพอร์-
สเปกทีฟที่สมมาตร ระหว่างบ้านไม้แบบญี่ปุ่นดั้งเดิม
ตั้งเรียงราย 2 ชั้นทาง กับต้นไม้ใหญ่เขียวขจีปกคลุม
ภูเขาเป็นฉากหลังอยู่ไม่ไกล

ความเป็นญี่ปุ่นดั้งเดิมที่อยู่รายล้อมรอบตัว ช่างให้ความรู้สึก
ที่ฟินจริงๆ เพราะนานๆ ที่ผมถึงจะมีโอกาสได้สัมผัสอะไรแบบนี้ แต่
เอ๊ะ!... กลับมีสิ่งหนึ่งที่แปลกแยกไม่เข้าพวก มันทั้งตะตา น่าขัดใจ แต่
ก็ให้ความรู้สึกคุ้นตาและน่าขงใจเหลือเกิน จนยากจะปล่อยให้หลุด
พ้นไปจากความสนใจ นั่นคือ เจ้า “เสาไฟรูปทรงสไตล์วิกตอเรียน”
(Victorian style light pole) ที่ดูอย่างไรก็ฝรั่ง

สาเหตุที่ผมคุ้นตา นั่นก็เพราะว่าประมาณ 1 เดือนก่อนจะเดิน
ทางมาญี่ปุ่น ผมเพิ่งอยู่ที่ลอนดอน และพบว่าเราสามารถเห็นเสาไฟ
สไตล์แนวๆ นี้ได้อย่างดาษดื่นในหลายๆ เมืองของอังกฤษ แต่ตอนนี้ผม
ยืนอยู่ ณ ใจกลางพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมอายุนับร้อยปีของญี่ปุ่น จน
อดสงสัยไม่ได้ว่าทำไมเสาไฟวิกตอเรียนถึงได้มาเฝ้าอยู่ในสถานที่แห่งนี้
แทนที่จะเป็นตะเกียงไฟริมถนนสไตล์ญี่ปุ่นดั้งเดิม?

